



Innst. S. nr. 316

(2008–2009)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

St.prp. nr. 65 (2008–2009)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om endring av reglene om oppnevning og sammensetning av Norsk kulturråd

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Innledning

Kultur- og kirkedepartementet nedsatte 10. oktober 2007 et utvalg, Løken-utvalget, for å gjennomgå ordningene for tildeling av statstilskudd til kulturformål. Utvalget har i sin sluttrapport som ble avgitt 5. juni 2008, bl.a. foreslått nye regler om oppnevning og sammensetning av Norsk kulturråd.

Kulturrådet har tretten medlemmer med personlige varamedlemmer hvorav fire medlemmer med varamedlemmer oppnevnes av Stortinget og ni medlemmer med varamedlemmer oppnevnes av Kongen etter tilråding av Kultur- og vitenskapsdepartementet. To av de ni medlemmene med varamedlemmer oppnevnes etter forslag fra Norske Kommuners Sentralforbund.

Når det gjelder oppnevning og sammensetning av Kulturrådet, foreslår Løken-utvalget at rådsmedlemmene i sin helhet bør oppnevnes av Kultur- og kirkedepartementet, eventuelt av Kongen etter forslag fra Kultur- og kirkedepartementet. Videre tilrår utvalget at rådet bør ha 7–9 medlemmer og at rådsleder ikke bør ha andre posisjoner der vedkommende er underlagt departementet.

1.2 Departementets vurderinger

Løken-utvalgets forslag om at rådsmedlemmene i sin helhet bør oppnevnes av departementet, eventuelt av Kongen etter forslag fra departementet, inne-

bærer en avvikling av Stortingets oppnevning av fire medlemmer og KS' forslagsrett for to medlemmer. Foruten forslaget om oppnevning sin instanser, fremmer utvalget forslag om reduksjon av antall medlemmer, om rullerende oppnevning og at rådsleder ikke bør ha andre posisjoner der vedkommende er underlagt departementet.

Forslaget om at rådsmedlemmene i sin helhet bør oppnevnes av departementet, eventuelt av Kongen etter forslag fra departementet, er begrunnet med at en slik oppnevning gir "mulighet for en mer helhetlig sammensetning av rådet ut fra en konsistent vurdering av kulturfaglig bakgrunn".

Departementet vil understreke at rådets beslutninger er basert på et kunst- og kulturfaglig skjønn. Kulturrådet har i større grad blitt et fordelingsorgan på grunnlag av et kunstfaglig skjønn. Dette bør ha innvirkning på hvordan rådet sammensettes.

Løken-utvalget foreslår i sin rapport å dele Norsk kulturråd i en autonom funksjon hvor rådet som kollegialt organ og ut fra et kunstfaglig skjønn selvstendig foretar beslutningene og en forvaltningsfunksjon underlagt departement og Storting og forvaltet av Kulturrådets direktør. Dette taler for at selve rådskollegiet i større grad blir et rent kunstfaglig råd hvor den kunstfaglige kompetansen settes i fokus. Forvaltningsfunksjonen, som vil omfatte tiltak som mottar fast årlig tilskudd som tiltakene under kap. 320 Allmenne kulturformål, post 74 Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd, vil i første rekke være underlagt kulturpolitiske vurderinger.

En slik oppnevningssordning som foreslått av Løken-utvalget, er bedre egnet til å sikre en helhetlig, bred og tung representasjon av kunst- og kulturfaglig kompetanse i rådet enn dagens oppnevningssordning. De helhetlige vurderingene og den derav følgende helhetlige representasjonen er best ivaretatt ved at det er én oppnevningssinstans.

Medlemmene bør være uavhengige og ikke representere organisasjoner eller institusjoner. De skal arbeide etter prinsippet om armlengdes avstand både fra politiske myndigheter og ulike interesser. Rådet bør ha full autonomi i sin kunstfaglige skjønnsutøvelse. Dette er i tråd med forarbeidene i forbindelse med opprettelsen av Kulturrådet.

Oppnevningene bør derfor ikke være basert på en forslagsrett for kunstnerorganisasjonene.

Av samme grunn bør KS' forslagsrett avvikles.

Departementet er også av den oppfatning at medlemmene heller ikke bør representere partiinteresser. Stortingets oppnevning av kulturrådsmedlemmene er i dag basert på en matematisk beregning av partipolitisk styrkeforhold (Laguës metode). Rådet omfatter kulturarbeid som ikke skal vurderes etter partipolitiske synsvinkler, men være basert på kunst- og kulturfaglig kompetanse.

Stortinget styrer gjennom budsjettvedtak og ved å gi generelle regler om Kulturrådet, og bør ikke styre gjennom å oppnevne politikere til rådet.

På denne bakgrunn er departementet enig i Løken-utvalgets forslag om å avvikle Stortingets oppnevning av fire medlemmer til Kulturrådet og KS' forslagsrett for to medlemmer. Departementet mener at rådet i sin helhet bør oppnevnes av Kongen, herunder leder og nestleder.

Departementet er også enig i at rådet bør ha færre medlemmer, og mener at 10 medlemmer er et passende antall. Det vil også bli oppnevnt fire numeriske varamedlemmer. Dette vil kunne gjøre rådet noe mer fleksibelt og operativt. Rådet bør ikke være for stort for å unngå at det blir tungrodd, samtidig som det bør være tilstrekkelig med medlemmer til å representere den nødvendige innsikt og kompetanse i de mangeartede kultur- og kunstrområder det her gjelder. Derfor har departementet lagt seg litt i overkant av hva Løken-utvalget foreslo.

Det følger av proposisjonen at forslaget om rullerende oppnevning er begrunnet med at det vil sikre kontinuitet og hindre vesentlige brudd i prioriteringer og satsinger hver gang rådet skiftes ut. Det vil også kunne motvirke at et bestemt kunst- og kulturfaglig skjønn fester seg i avgjørelsene om tildelinger. Departementet er enig i disse betraktningene og vil gå inn for en rullerende oppnevningsordning slik at halvparten av medlemmene oppnevnes hvert annet år. Det legges til grunn at Kulturrådets oppnevning av fagutvalgene skjer hvert annet år. For øvrig vil oppnevningsperioden på fire år bli opprettholdt.

Departementet går inn for at oppnevningene bør gjelde fra 1. januar etter valgår. Som en overgangsordning vil halvparten av rådsmedlemmene bli oppnevnt slik at de virker fra 1. juli 2009 til 31. desember 2009, og den andre halvparten fra 1. juli 2009 til 31. desember 2011. Ved oppnevningen skal det tas

geografiske hensyn slik at det blir en god geografisk spredning i sammensetningen av medlemmene.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunn Karin Gjøl, Britt Hildeng, Espen Johnsen og Tove Karoline Knutsen, fra Fremskrittspartiet, Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth, fra Høyre, Olemic Thommessen, fra Sosialistisk Venstreparti, May Hansen, fra Kristelig Folkeparti, lederen May-Helen Molvær Grimstad, fra Senterpartiet, Trond Lode, og fra Venstre, Trine Skei Grande, viser til St.prp. nr. 65 (2008–2009) om endring av reglene om oppnevning og sammensetning av Norsk kulturråd.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, merker seg at departementets konklusjoner tar utgangspunkt i Løken-utvalgets sluttrapport "Forenklet, samordnet og uavhengig" som ble avgitt 5. juni 2008, og som blant annet hadde som mandat å se på ulike sider ved Norsk kulturråds sammensetning, arbeidsmåte og funksjon. Flertallet noterer seg at den foreliggende stortingsproposisjon kun omhandler reglene for oppnevning og sammensetning av kulturrådet, og ikke øvrige sider ved rådets virksomhet.

Flertallet er positiv til at departementet foreslår forenkling og omlegging av regelverket for oppnevning og sammensetning av Norsk kulturråd.

Flertallet er enig i hovedkonklusjonene i proposisjonens forslag, som kan oppsummeres i følgende punkter:

- antall rådsmedlemmer i Norsk kulturråd reduseres
- oppnevning av rådsmedlemmer må skje ut fra kunst- og kulturfaglige kriterier
- Kongen oppnevner etter forslag fra Kultur- og kirke departementet samtlige medlemmer
- rådet må være bredt geografisk sammensatt.

Flertallet slutter seg til departementets resonnering om at et råd med færre medlemmer kan arbeide mer dynamisk og effektivt enn et råd på 13 medlemmer, som er det nåværende antall. Flertallet noterer seg at departementet foreslår 10 medlemmer, et noe høyere antall enn anbefalt i Løken-rapporten. Flertallet er enig i at dette kan være passende rådsstørrelse. Flertallet er også enig i at rådet i sin helhet oppnevnes av Kongen etter forslag fra Kultur- og kirke departementet. Det vil kunne

bidra til helhetlig tenking rundt sammensetning av rådet, slik at dette blir et godt fungerende kollegium. Flertallet slutter seg til ideen om at kunst- og kulturfaglig kompetanse må være gjeldende kriterier for oppnevning av rådet. Dette betyr etter flertallets mening ikke at annen viktig erfaring fra politikk, organisasjonsarbeid eller samfunnsliv for øvrig er uinteressant for rådsarbeidet. Men flertallet er enig med departementet i at rådsmedlemmene ikke skal representere spesifikke partier eller organisasjoner. Gjennom å legge vekt på medlemmenes kunst- og kulturfaglige bakgrunn ved oppnevning, vil Norsk kulturråd kunne utgjøre viktig komplementær kompetanse i forhold til statlig, regional og lokal kulturforvaltning. Flertallet merker seg at departementet foreslår rullerende oppnevning av rådet for å ivareta både kontinuitet og fleksibilitet. Flertallet er enig i dette.

Flertallet vil spesielt understreke betydningen av at rådet har bred geografisk representasjon. Det blir stadig flere profesjonelle frilansere som ønsker å bosette seg i landets ulike regioner, og det er av stor betydning at Norsk kulturråds medlemmer har god dialog med, og bred kunnskap om, disse kulturmiljøene. Dette er etter flertallets mening et prinsipp som også bør gjelde for sammensetning av kulturrådets ulike fagutvalg. Flertallet er enig i at fagutvalgene skal ha en virketid på fire år, men at man har rullerende oppnevning hvert andre år.

Flertallet merker seg at ca. en tredjedel av de 57 høringsinstansene som avga uttalelser vedrørende Løken-utvalgets rapport, kommenterte forslagene som omhandler regelverket for Norsk kulturråd. Flertallet noterer seg at de fleste uttalelser er positive til at rådet må være bredt sammensatt, og til prinsippet om at kunst- og kulturfaglige kriterier må ligge til grunn for utnevnelser av rådsmedlemmer til Norsk kulturråd.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener spørsmålet om oppnevning, og sammensetning, av Norsk kulturråd må sees i sammenheng med de oppgaver Norsk kulturråd faktisk skal gjøre, og den organisering Norsk kulturråd skal ha for best mulig å utføre sine oppgaver. Etter Løken-rapportens avgivelse har ikke Stortinget vært invitert til å behandle dette i sin fulle bredde. Den fremlagte saken er ikke en fyldestgjørende fremstilling av disse spørsmålene og hvilken eventuell endret rolle, eller funksjon, de nye rådsmedlemmene tenkes å ha er ikke tilstrekkelig satt i sammenheng. Disse medlemmer mener saken bærer preg av hastverk for å finne en løsning for en isolert problemstilling, nemlig oppnevning av nye rådsmedlemmer til erstatning for eksisterende som allerede sitter på

overtid. Disse medlemmer viser her til at dagens medlemmer av kulturrådet har fått sin periode prolongert til 1. juli 2009.

Disse medlemmer mener det fremlagte forslag viderefører den konsentrasjon av makt om departementet som Regjeringen har demonstrert gjennom hele inneværende stortingsperiode. Disse medlemmer er uenig i denne linjen og mener det er nødvendig å finne ordninger som virker maktsprende i forhold til statens bruk av midler. Disse medlemmer mener dette dreier seg om en helhet der rekrutteringen av beslutningstagere må sees i sammenheng gjennom hele statens engasjement. Norsk kulturråd er her en av de mest sentrale aktørene.

Disse medlemmer mener det er riktig nå å foreta en gjennomgang av Norsk kulturråds oppgaver. Ikke minst gjelder dette i forhold til rendyrking av oppgaver eller i forhold til arbeidsdeling med andre eksisterende institusjoner, og eventuelt i lys av behovet for nye.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener imidlertid at man ikke kan si at kulturrådets utføring av dagens oppgaver er kritikkverdig eller at systemet er noen stor hemske for dagens kulturliv.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre kan således ikke se at det er noen hast med å gjøre endringer av dagens system før en bredere gjennomgang er foretatt. Disse medlemmer mener således at den fremlagte saken bør sendes tilbake til Regjeringen og at dagens ordning for oppnevning av medlemmer til Norsk kulturråd kan videreføres inntil ny sak er fremmet for Stortinget. Av praktiske årsaker vil det være naturlig at perioden for de sittende medlemmer prolongeres ut året slik at et nytt storting etter gammel ordning kan foreta utnevning av nye medlemmer. Disse medlemmer vil understreke betydningen av at en ny sak fra Regjeringen ikke bare må være rettet mot den interne organisering av Norsk kulturråd, men at den også må sette Norsk kulturråd inn i en større sammenheng der statens makt blir belyst.

Disse medlemmer fremmer i tråd med dette følgende forslag:

1. St.prp. nr. 65 (2008–2009) om oppnevning og sammensetning av Norsk kulturråd sendes tilbake til Regjeringen.
2. Funksjonstiden for det sittende kulturråd prolongeres til 31. desember 2009.
3. Stortinget ber Regjeringen fremme sak om Norsk kulturråds oppgaver og organisering, der rådets

posisjon og statens makt i forhold til norsk kulturliv sees i sammenheng."

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre støtter ikke Regjeringens forslag om at medlemmene og varamedlemmene av Norsk kulturråd skal oppnevnes av Kongen. Disse medlemmer mener det er viktig å ivareta ordninger som sikrer en armlengdes avstand mellom kulturrådet og departementet. Disse medlemmer mener forslaget fra Regjeringen fører til at kulturrådet i større grad blir et forvaltningsorgan under Kultur- og kirke departementet, noe som på sikt vil innskrenke kulturrådets politiske handlingsrom og svekke rådets rolle som kulturpolitisk aktør. Under den rød-grønne regjeringen har kulturpolitikken blitt stadig mer strømlinjeformet. Disse medlemmer mener det er viktig at utøvelse av kunst- og kulturfaglig skjønn spres på flere aktører, og at spredning av makt er viktig for å styrke hele bredden i norsk kulturliv.

Dersom Regjeringen skal oppnevne hele rådet, svekkes maktspredningen ytterligere.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen allerede har gjennomført tiltak som svekker Norsk kulturråds selvstendige stilling, ved at Norsk kulturråd ikke lenger inviteres til å være med i hovedfordelingen av midlene, og føringene i budsjettproposisjonene er mer detaljerte enn de som tidligere har ligget til grunn for blant annet kulturfondets virksomhet. Disse medlemmer ønsker ikke en utvikling der makt i for stor grad sentraliseres til politiske organer, da dette er uheldig i forhold til behovet for et fritt og uavhengig kulturliv. Disse medlemmer mener bevissthet om dette er særlig viktig i en periode da staten trapper opp sine tilskudd. Disse medlemmer mener det i dag er behov for flere uavhengige beslutningstagere, ikke færre. Disse medlemmer er kritisk til en utvikling der Norsk kulturråds selvstendige stilling stadig svekkes.

Disse medlemmer viser til at en rekke av høringsinstansene som avga uttalelse til Løken-utvalgets rapport, er bekymret for maktkonsentrasjonen som følger av den løsningen Regjeringen nå foreslår. Disse medlemmer mener ordningen med at Stortinget og regjeringen utnevner kulturrådet sørger for en nødvendig avstand, og at det er en demokratisk styrke at folkevalgte bidrar til å utnevne medlemmer av rådet.

Disse medlemmer viser til forslaget om å redusere antall medlemmer i rådet. Disse medlemmer mener det er viktig at rådet har kompetanse

på et bredt felt, hvilket best ivaretas av flere medlemmer. Det er viktig at rådet settes sammen slik at det i størst mulig grad dekker bredden innen kunst- og kulturfeltet, også slik at rådet kan fange opp nye impulser og den ny-utviklingen som stadig skjer innen kulturfeltet. Disse medlemmer vil i den sammenheng peke på betydningen av at kulturrådet har ressurser og kapasitet til å holde seg faglig oppdatert om prosjekter, tiltak og utviklingstrekk over hele landet og i utlandet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre reagerer på forslaget om å endre reglene for oppnevning og sammensetning av Norsk kulturråd gjennom å plassere denne makten hos regjeringen. Etter disse medlemmers mening trenger norsk kulturliv mindre statlig styring – ikke mer.

Disse medlemmer konstaterer at proposisjonen i realiteten legger opp til at den til enhver tid sittende politiske ledelse i Kultur- og kirke departementet gis makt til å bestemme hvem som skal sitte i Norsk kulturråd. Således strammes det politiske grepet om en viktig instans i norsk kulturliv. Disse medlemmer frykter at dette vil gi rådet en uheldig politisk slagside og gjøre rådet mindre autonomt, selv om det er det stikk motsatte som er den uttalte hensikten med endringen.

Disse medlemmer går på denne bakgrunn imot proposisjonen.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

St.prp. nr. 65 (2008–2009) om oppnevning og sammensetning av Norsk kulturråd sendes tilbake til Regjeringen.

Forslag 2

Funksjonstiden for det sittende kulturråd prolongeres til 31. desember 2009.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen fremme sak om Norsk kulturråds oppgaver og organisering, der rådets posisjon og statens makt i forhold til norsk kulturliv sees i sammenheng.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til proposisjonen og til sine merknader og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Medlemmene og varamedlemmene av Norsk kulturråd oppnevnes av Kongen.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 9. juni 2009

May-Helen Molvær Grimstad

leder

Tove Karoline Knutsen

ordfører

